

RECENZJA

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego Pani dr Lucynie Staniszewskiej

1. Podstawa formalna i faktyczna sporządzenia recenzji

Rada Naukowa Dyscypliny Nauki Prawne Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu uchwałą z dnia 30 września 2022 r. powołała mnie na recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Lucynie Staniszewskiej w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, o czym zostałam poinformowana pismem z dnia 5 października.

2. Podstawa prawna recenzji. Zakres i przedmiot oceny w postępowaniu habilitacyjnym

Zgodnie z art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r., poz. 574 ze zm.; zwanej dalej ustawą) stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
 - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Rolą recenzenta jest, w myśl art. 221 ust. 8 ustawy, jedynie wypowiedzenie się w materii czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, a zatem czy w tym przypadku osiągnięcia naukowe Habilitantki stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne. Jednakże warunkiem koniecznym do nadania stopnia doktora habilitowanego jest także, zgodnie z przywołanym już wcześniej art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy, wykazywanie się przez habilitanta istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Zestawiając zatem treść art. 221 ust. 8 ustawy z treścią art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy wnioskować należy, że recenzja nie powinna się odnosić do aktywności naukowej habilitanta, a ocena tej przesłanki powinna być dokonywana przez wszystkich członków komisji habilitacyjnej podczas jej posiedzenia – aczkolwiek rozbieżne są w tej kwestii zapatrywania doktryny. I tak np. zdaniem Rady Doskonałości Naukowej, wyrażonym w Poradniku „Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego”¹ pomimo tego, że z art. 221 ust. 8 ustawy wynika, że podstawową i jedyną rolą recenzenta jest dokonanie oceny, czy osiągnięcia naukowe albo artystyczne osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy należy przyjąć, „że od recenzentów można oczekiwać dokonania oceny spełnienia wszystkich przesłanek warunkujących nadanie tego stopnia, w tym przede wszystkim czy wskazane w dokumentacji wniosku informacje o aktywności naukowej albo artystycznej, o której mowa w art. 291 ust. 1 pkt 3 ustawy, są istotne w ramach danej dyscypliny”.

W świetle powyższego czuję się zatem zobowiązana dokonać w recenzji również oceny szeroko rozumianej aktywności naukowej dr Lucyny Staniszwskiej. Generalnie jestem zwolennikiem czynienia tego w osobnej opinii, tak by końcowa konkluzja recenzji odnosiła się jednak jedynie do tego czy osiągnięcia naukowe habilitanta odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy. Jest to bowiem niezwykle istotne w aktualnie obowiązującym stanie prawnym, z uwagi na treść art. 221 ust. 10 ustawy, w myśl którego

¹ Rada Doskonałości Naukowej, *Poradnik „Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego”*, <https://www.rdn.gov.pl/dl/210/attachment/fe661d/Poradnik%20habilitacja.pdf>, s. 32 [dostęp: 30.11.2022].

jeżeli w postępowaniu habilitacyjnym co najmniej 2 recenzje są negatywne opinia komisji habilitacyjnej w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego nie może być pozytywna. A to z kolei obliguje podmiot habilitujący do odmowy wnioskodawcy nadania stopnia doktora habilitowanego. Zatem jeżeli w recenzji, zgodnie z treścią art. 221 ust. 8 ustawy powinna znaleźć się tylko ocena osiągnięć naukowych, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, to nie może na nią rzutować w żaden sposób ocena aktywności naukowej habilitanta. W razie bowiem słabej oceny osiągnięć naukowych (ale jednak pozytywnej) dodatkowa ujemna ocena aktywności naukowej może przesądzić o negatywnej końcowej konkluzji całej recenzji, a to z kolei, przy dwóch takich recenzjach wywołuje dla habilitanta wspomniane powyżej niekorzystne skutki. Dlatego też ocena aktywności naukowej powinna być uwzględnia dopiero podczas podejmowania ostatecznej decyzji w trakcie głosowania nad uchwałą zawierającą opinię komisji habilitacyjnej w sprawie nadania ubiegającemu się stopnia doktora habilitowanego. Z uwagi jednak na to, że w niniejszym postępowaniu, zarówno recenzja osiągnięć naukowych dr Lucyny Staniszewskiej, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, jak i ocena jej aktywności naukowej są pozytywne, całość rozważań zamieszczę w jednym dokumencie.

3. Ocena osiągnięć naukowych, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny

Doktor Lucyna Staniszevska w niniejszym postępowaniu wskazała w pierwszej kolejności jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy, monografię pt. *Instytucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa* (Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2022, ISBN 97843-232-3946-8 – wersja drukowana, ISBN 978-83-232-3947-5 – wersja PDF). Recenzentami wydawniczymi byli prof. dr hab. Hanna Knysiak-Sudyka, dr hab., prof. INP PAN Mateusz Błachucki.

Ponadto, zgodnie z treścią ww. przepisu oraz interpretacją wskazaną w poradniku Rady Doskonałości Naukowej, jako kolejne osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, Habilitantka wskazała monografię pt. *Administracyjne kary pieniężne. Studium z zakresu prawa administracyjnego materialnego i procesowego* (Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2017, wydanie I, ISBN: 9788323232667 wersja drukowana), recenzentami wydawniczymi byli: dr hab., Prof. UAM Bartosz Kołaczkowski, Prof. dr hab. Zofia Duniewska.

Ponadto, ubiegająca się o nadanie stopnia doktora habilitowanego oświadczyła, że jest autorem rozdziału pt. *Postępowania administracyjne w sprawie nakładania*

administracyjnych kar pieniężnych, w monografii wieloautorskiej pt. *System Prawa Administracyjnego Procesowego. Tom IV. Postępowania autonomiczne i szczególne, Postępowania niejurysdykcyjne*, (red.) A. Matan, Warszawa 2021, s. 773-823, ISBN: 978-83-8223-604-0 – wersja drukowana.

Tym samym Habilitantka, zgodnie z treścią art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy wskazała we wniosku habilitacyjnym posiadane w swoim dorobku naukowym **osiągnięcia naukowe (w liczbie mnogiej)**, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny.

3.1. Ocena monografii pt. *Instytucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa*

W pierwszej kolejności dokonam oceny przedstawionej przez Habilitantkę monografii **pt. *Instytucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa***, którą, z uwagi na to, że Wnioskodawczyni wskazała ją we wniosku na pierwszym miejscu oraz, że spełnia ona wymagania, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 lit.a ustawy, stawiane co najmniej jednemu z osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, uznaję za najważniejsze jej osiągnięcia naukowe w tym zakresie.

Wskazana przez Wnioskodawczynię monografia naukowa **pt. *Instytucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa***, Poznań 2022, została wydana przez Wydawnictwo Naukowe UAM. Wydawnictwo to znajduje się w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe. Warunek formalny został zatem spełniony.

Jeżeli monografia ta ma być dowodem (aczkolwiek przypomnę nie jedynym) „znacznego wkładu” Habilitantki w rozwój dyscypliny naukowej powinna ona zawierać sformułowanie, analizę i rozwiązanie nowego problemu naukowego, ważnego dla rozwoju dyscypliny nauki prawne, bądź rozwiązanie problemu znanego już, lecz dotychczas nie rozstrzygniętego. Rozprawa habilitacyjna powinna ponadto charakteryzować się wysokim poziomem pod względem formy opracowania; winna być napisana jasno oraz opatrzona aparatem naukowym zawierającym wykaz publikacji i innych źródeł, na których oparł się autor².

² S. Przewłocki, *Kryteria oceny dorobku osób ubiegających się o tytuł profesora albo stopień doktora habilitowanego w aspekcie ustawy o tytule naukowym i stopniach naukowych oraz wymagań centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych*, http://ogigi.polsl.pl/biuletyny/zeszyt_10/z10_9.pdf, s. 2-3 [dostęp: 1.12 2022].

W odniesieniu do samego pojęcia monografii naukowej miarodajny jest w obecnym stanie prawnym § 10 ust. 1 rozporządzenia z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz. U. z 2022 r., poz. 661). Wynika z niego, że monografią naukową jest recenzowana publikacja książkowa: 1) przedstawiająca określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy; 2) opatrzona przypisami, bibliografią lub innym właściwym dla danej dyscypliny naukowej aparatem naukowym.

Moim zdaniem przedłożona przez Wnioskodawczynię monografia spełnia wskazane powyżej kryteria.

Uwagi ogólne

Ponieważ przedstawiona monografia naukowa ma stanowić znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej, to podstawowym punktem odniesienia powinien być stan badań naukowych przed przedstawieniem recenzowanego osiągnięcia oraz po nim. Podstawowym pytaniem, na które zatem należy odpowiedzieć, jest to, czy dane osiągnięcie sprawia, że stan nauki w danej dziedzinie uległ rozwojowi (powiększeniu) oraz czy ma on charakter istotny (znaczny).

Przedłożona do oceny monografia stanowi całościowe opracowanie, poświęcone instytucji zajęcia stanowiska przez organ administracji publicznej na gruncie polskiej nauki prawa administracyjnego. Instytucja opisana została w kontekście wpływu instytucji na postępowania jurysdykcyjne i procedurę legislacji administracyjnej. Nie ulega wątpliwości, na co wskazała sama Habilitantka, że problematyka tego opracowania nie była do tej pory przedmiotem kompleksowej analizy naukowej, co oczywiście nie znaczy, że w różnego rodzaju opracowaniach naukowych nie była w ogóle dostrzegana. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywa doniosłej wartości opracowanie S. Biernata pt. *Działania wspólne w administracji państwowej*, które choć ukazało się ponad 40 lat temu to stanowi znaczący wkład w rozwój nauki polskiej na temat współdziałania. Aktualnym opracowaniem o istotnej wadze jest rozdział pt. *Organy współdziałające w procesie wydawania decyzji*, opublikowany w *System Prawa administracyjnego. Procesowego. Zakres przedmiotowy i podmiotowy postępowania administracyjnego ogólnego, t. II, cz. I'* autorstwa J. Chlebego.

W polskiej literaturze istnieje także jeszcze kilka innych opracowań zawierających ogólniejsze rozważania w zakresie współdziałania w administracji publicznej. Recenzowana monografia znacznie się jednak od nich różni – nie tylko ujęciem tematu, ale także stanowi szczegółowe opracowanie, ujmujące zagadnienia dotyczące współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa przez organy administracji publicznej. Tytułowe zagadnienie ma duże

znaczenie zarówno teoretyczne, jak i praktyczne. W dzisiejszych realiach konieczność współdziałania organów jest nieunikniona z uwagi na podział zadań, właściwości i kompetencji między organami. Współdziałanie staje się instytucją nie tylko wewnątrzpaństwową, ale także o znaczeniu międzypaństwowym.

Przedłożona monografia zmierza do poszerzenia dotychczasowego dorobku polskiej nauki prawa i postępowania administracyjnego. Brak jest bowiem w literaturze z zakresu prawa administracyjnego całościowego opracowania dotyczącego instytucji zajęcia stanowiska i wpływu tej instytucji na tok postępowania administracyjnego, zwłaszcza na jego etapy, szybkość i efektywność, a wreszcie i stabilność/trwałość podjętych rozstrzygnięć.

Dlatego też podjęcie przez Habilitantkę problematyki dotyczącej zajęcia stanowiska jako formy współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa w zaproponowanej przez nią formule stanowi pierwsze takie na polskim rynku wydawniczym, kompleksowe opracowanie. Już więc objęcie rozważaniami tej problematyki zasługuje na pozytywną ocenę, oznacza bowiem wypełnienie istniejącej w tym przedmiocie luki w doktrynie. Ponadto świadczy również o tym, że Autorka nie boi się wyzwań. Tytułowe zagadnienie wymagało bowiem w pewnym zakresie podjęcia badań o charakterze interdyscyplinarnym (poza prawem administracyjnym, także prawa cywilnego).

Ocena szczegółowa

Rozwój współdziałania organów administracji, uregulowanie coraz to nowych jej form w prawie materialnym, a także rozbudowa instrumentów procesowych, takich jak posiedzenie w celu współdziałania, powodują, że instytucja ta ma znaczenie dla prawa administracyjnego ustrojowego, materialnego i proceduralnego. Problematyka współpracy organów w ramach współdziałania jest niezwykle obszerna i wielopłaszczyznowa. Autorka omówiła tę instytucję ze wskazaniem przykładów zawartych m.in. w ustawach: Prawo geologiczne i górnicze, Prawo ochrony środowiska, Prawo budowlane, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Prawo energetyczne, o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, o wojewodzie i administracji rządowej w województwie i innych.

Celem uporządkowania prowadzonych badań, Autorka w punkcie 6 wstępu zatytułowanym *Tezy i pytania badawcze* w sposób wyraźny sformułowała **13. wstępnych pytań badawczych** (s. 28-31 monografii, nazywanych w Autoreferacie **hipotezami/pytaniami badawczymi**), dla których analiza regulacji prawnych stała się

podstawą do ich zweryfikowania. W tej części pracy zabrakło niestety tytułowych **tez** badawczych, za to „Na potrzeby prowadzonych badań sformułowane zostały następujące **hipotezy**:

- 1) instytucja współdziałania w prawie polskim jest instytucją złożoną i stanowi etap w dochodzeniu do aktu głównego. Powinny obowiązywać jednorodne zasady stosowania instytucji współdziałania tak, aby w jednym postępowaniu, w którym dochodzi do zwrócenia się o zajęcie stanowiska, różne organy współdziałające nie miały innych reguł procedowania, zwłaszcza postulować należy o jednolitość nazewnictwa zgodnie z zasadą, że tym samym pojęciem prawnym racjonalny prawodawca nadaje takie samo znaczenie prawne;
- 2) możliwe jest uporządkowanie instytucji współdziałania w zakresie etapów postępowania, w których jest ono dokonywane;
- 3) istnieje potrzeba wyróżnienia aktu zajęcia stanowiska jako odrębnej formy działania administracji. Dotyczy ona jednak aktów zajęcia stanowiska wiążących, będących szczególną postacią działań władczych, wskazujących cechy właściwe dla indywidualnych rozstrzygnięć administracyjnych” (s. 31).

Odnosząc się do trzech wskazanych powyżej punktów zauważyć należy, że Autorka określa je mianem **hipotez**, pomimo deklarowanych wcześniej **tez**. Wszystko wskazuje na pewnego rodzaju zamieszanie terminologiczne, aczkolwiek z treści wstępu czytelnik sam jest w stanie zinterpretować intencje Autorki.

Założony cel pracy i postawione tezy/hipotezy badawcze determinowały wybór metod badawczych. Z uwagi na to, że celem pracy była analiza zachodzących więzi pomiędzy organami współdziałającymi i wpływ zajęcia stanowiska na rozstrzygnięcie organu decydującego, jako podstawową metodę badawczą Autorka obrała metodę formalno-dogmatyczną. Metoda ta systematyzuje badane reguły prawne w spójną całość i ocenia trendy w legislacji i orzecznictwie, a na ich podstawie rekonstruuje dogmatykę prawa. Metodę tę cechują dwa poziomy. Pierwszy – deskryptywny, który ma na celu przedstawienie aktualnego stanu prawa i jego interpretacji w literaturze przedmiotu oraz drugi – normatywny – dokonujący oceny prawa. Przedmiotem badań w recenzowanej monografii są przede wszystkim regulacje prawne, dlatego też metoda formalno-dogmatyczna stanowi w tym zakresie najlepszy instrument badawczy. Daje ona bardzo dobre efekty przy badaniu prawnego charakteru poszczególnych form zajęcia stanowiska, zarówno w postaci postanowień, decyzji, jak i niesformalizowanych działań administracji. Istota metody dogmatycznej sprowadza się do przeprowadzenia dwustopniowego procesu, w trakcie

którego najpierw identyfikuje się właściwe źródła prawa, a następnie je analizuje i dokonuje ich interpretacji.

W opracowaniu przy użyciu metody dogmatycznej z wykorzystaniem przykładów regulacji współdziałania w państwach obcych ukazane zostały rozwiązania prawne, z których czerpać może ustawodawca polski. W tym celu Autorka poddała analizie te europejskie porządki prawne, w których współdziałanie ukształtowano jako klasyczną instytucję procesową, tj. niemiecki, austriacki, a także włoski i chorwacki z uwagi na rozwiniętą w nich instytucję posiedzenia w celu współdziałania. Współdziałanie wypracowane w Niemczech oraz w krajach byłej monarchii austro-węgierskiej w zakresie wielopoziomowości działania jest wzorem dla wielu porządków prawnych np. Grecji. Także Gruzja, która przez lata była jedną z republik sowieckich, uregulowała instytucję współdziałania w przepisach kodeksu administracyjnego oraz licznych ustaw szczególnych.

Metoda komparatystyczna posłużyła Autorce do wyodrębnienia cech konstrukcyjnych zajęcia stanowiska. Ich wskazanie poprzedzają rozważania na temat tego, czy i w jakich sytuacjach organ pomocniczy wydaje akt stosowania prawa, w jakich okolicznościach można mówić o wielopoziomowości działania kilku organów, a w jakich wyłącznie o dowodowej funkcji zajęcia stanowiska.

W recenzowanej monografii Autorka jedynie posiłkowo, ale jednak, wykorzystwała również metodę historyczną, co pozwoliło na dostrzeżenie rozwoju współdziałania w postaci zajęcia stanowiska w prawie polskim.

Przedstawione w monografii analizy osadzone są przede wszystkim na gruncie nauki prawa administracyjnego. Jednakże ze względu na ocenę odpowiedzialności odszkodowawczej poszczególnych organów za wydawane przez nie akty administracyjne konieczne stało się przeprowadzenie rozważań również na gruncie prawa cywilnego, albowiem w prawie polskim model odpowiedzialności odszkodowawczej za bezprawne działania administracji ukształtowany jest regulacjami cywilnoprawnymi. W zakresie zaś analizy i badań wzajemnych relacji i więzi w administracji Autorka czerpała z ustaleń nauki administracji, która zajmuje się w sposób kompleksowy powiązaniem prawnymi i innymi wewnątrz aparatu administracyjnego. Objęła ona badaniami nie tylko procesową regulację współdziałania zawartą w kodeksie postępowania administracyjnego, czy też Ordynacji podatkowej, ale także (zwłaszcza) ustaw zawierających normy materialne i niekiedy ustrojowe.

Zastosowane w recenzowanej monografii metody badawcze należy ocenić pozytywnie. Dzięki nim Autorce udało się dokonać dogłębnej analizy tytułowego zagadnienia.

Struktura i objętość

Istotne znaczenie dla ogólnej oceny rozprawy naukowej ma poprawność ujęcia i usytuowania problemów, zagadnień i kwestii będących przedmiotem prowadzonych badań. Warunkiem ich właściwej prezentacji jest przejrzysta i logiczna wewnętrzna struktura pracy. Recenzowana monografia składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów podzielonych następnie na podrzędne jednostki redakcyjne oraz zakończenia. Ponadto praca została opatrzona wykazami literatury, aktów prawnych, orzecznictwa i źródeł informacji pochodzących z Internetu. Wymienione elementy struktury świadczą o klasycznym podejściu Autorki do konstrukcji rozprawy, co zasługuje na aprobatę. Walorem pracy jest przejrzysta struktura poszczególnych rozdziałów. Autorce udało się uniknąć wielostopniowych podziałów wewnętrznych, które niestety w niektórych opracowaniach są niezbędne. Takie podziały jednak zamiast ułatwiać zapoznanie się treścią dzieła, czynią je trudnym w odbiorze.

Pozytywnie należy ocenić także i to, że Autorka, w przeciwieństwie do wielu innych autorów nie ma manieri zamieszczania przed jednostkami dzielącymi rozdział bądź kolejną jednostkę redakcyjną, fragmentów tekstu niepodlegających temu podziałowi i pozostających poza wprowadzoną numeracją. Cała praca została podzielona na 5 rozdziałów, przy czym tylko w jednym (ostatnim) Autorka zamieściła uwagi wprowadzające, najwidoczniej uznając, że wydzielenie tego typu części w pozostałych rozdziałach jest zbędne. Takie rozwiązanie może świadczyć o braku konsekwencji przy tworzeniu wewnętrznej struktury pracy, ale być może zrobiła to świadomie i celowo. Nie kończy ona także poszczególnych rozdziałów podsumowaniem, a szkoda, ponieważ takie podsumowania stanowią dobrą praktykę, pozwalają na sformułowanie końcowych wniosków, dokonanie ocen oraz uwypuklenie spostrzeżeń.

Całą pracę wraz z wszelkimi wykazami liczy 379 stron. Biorąc pod uwagę przedmiot rozważań oraz treść pracy, której szczegółowa ocena zostanie przedstawiona w kolejnej części niniejszej recenzji, należy uznać, że we wskazanej objętości udało się Autorce przedstawić i poddać analizie obrane za przedmiot rozprawy problemy.

Treść pracy

„Wstęp” pracy wypełnia swoją rolę, stanowiąc wprowadzenie do szczegółowych rozważań. Można w nim też znaleźć uzasadnienie wyboru tematu, wskazane cele pracy, hipotezy/tezy oraz opis wykorzystanych w pracy metod badawczych.

Rozdział I zatytułowany *Wprowadzenie do badań nad instytucją zajęcia stanowiska* zawiera ustalenia terminologiczne, niezbędne do rozpoczęcia badań nad tytułowym zagadnieniem. Autorka w tej części pracy odnosi się bowiem do takich pojęć jak: działania wspólne a współdziałanie, współpraca i kooperacja, współkompetencja, koordynacja. Dokonuje również zestawienia poglądów literatury państw europejskich (w tym polskiej, niemieckiej, austriackiej, chorwackiej i włoskiej) na temat współdziałania materialnego. Te badania zasługują na szczególną uwagę, bowiem znacznie podnoszą wartość recenzowanej pracy. Nie jest to jedyne miejsce, w którym Autorka odwołuje się do prawodawstwa państw obcych. Praktycznie w odniesieniu do każdego z bloków rozważań zamieszczonych w poszczególnych rozdziałach przedstawia ona także rozwiązania przyjęte przez państwa obce, głównie niemieckojęzyczne (Niemcy, Austria, ale także i Włochy). W tej części pracy Autorka zwraca również uwagę na instytucje podobne do współdziałania, które dla wykazania różnic poddaje szczegółowej analizie.

Wspomniane współdziałanie materialne stało się przedmiotem rozważań rozdziału II. Autorka przedstawia w nim bogactwo form zajęcia stanowiska, które są podejmowane na różnych etapach postępowania głównego czy legislacyjnego, przez co wnoszą one różne wartości do postępowania. W związku z tym w tej części pracy dokonuje ona typologii form zajęcia stanowiska i ich szczegółowej charakterystyki, zwracając uwagę na formy wiążące i niewiążące.

Również i w tym rozdziale ponownie odwołuje się do systemów prawnych państw obcych, poddając analizie koncepcję aktu odrębnego w prawie polskim oraz koncepcję aktu wielopoziomego w prawie niemieckim i austriackim.

Habilitantka słusznie podnosi, że ustawodawca stanowiący instrument zajęcia stanowiska w danej formie prawnej często postępuje niekonsekwentnie. Wielokrotnie bowiem wskazuje on na konieczność zasięgnięcia opinii, której cechy pozwalają na jej zakwalifikowanie wyłącznie jako aktu wiążącego, czemu nie odpowiada w żadnej mierze obrane nazewnictwo i przyjęty schemat gradacji aktów zajęcia stanowiska w doktrynie. Nie sposób nie zgodzić się z Autorką, że w związku z tym można odnieść wrażenie, że ustawodawca ignoruje dystynkcje pomiędzy treścią a formą zajęcia stanowiska.

Istotne z punktu widzenia tytułowego zagadnienia badawczego są rozważania zamieszczone w rozdziale III i IV dotyczące współdziałania w stosowaniu prawa (rozdział III) oraz współdziałania w stanowieniu prawa przez administrację publiczną (rozdział IV). Przeprowadzone przez nią ciekawe rozważania prowadzą do słusznego wniosku o istotnym mankamencie polskiego systemu prawnego w zakresie współdziałania materialnego, jakim jest brak odrębnej regulacji zajęcia stanowiska dla potrzeb stosowania i stanowienia prawa. Stosowanie przepisów postępowania jurysdykcyjnego w sprawach stanowienia prawa nie oddaje bowiem ducha współdziałania legislacyjnego, wprowadza w błąd tak strony postępowań, jak i organy rozstrzygające mające problemy z ustaleniem, w jaki sposób stosować odpowiednio art. 106 k.p.a. Przepis ten dotyczy postępowania jurysdykcyjnego, a zatem jego stosowanie do procedury legislacyjnej jest utrudnione. Zgodzić należy się więc z Autorką, że konieczny jest postulat o uregulowanie zasad współdziałania legislacyjnego, najlepiej w przepisach ogólnych prawa administracyjnego. Jednakże z uwagi na wielokrotne nieudane próby uregulowania części ogólnej prawa administracyjnego, realniejsze mogłoby okazać się uchwalenie odrębnej ustawy o współpracy organów administracji publicznej w stanowieniu prawa.

Ostatnia część monografii poświęcona została wadliwości współdziałania i systemowi odpowiedzialności odszkodowawczej administracji za wadliwy akt współdziałania w stosowaniu prawa i w stanowieniu prawa. Autorka szczegółowo analizuje w nim odrębne ścieżki zaskarżenia od rozstrzygnięcia głównego, dla aktu zajęcia stanowiska w trybie zwyczajnych środków odwoławczych i nadzwyczajnych. Taki model zaskarżenia zwiększa niepewność adresatów aktów głównych w zakresie możliwości ich wzruszenia, a w konsekwencji uchylenia, zmiany czy stwierdzenia nieważności aktów pomocniczych. Po raz kolejny odwołuje się ona do rozwiązań przyjętych w prawie niemieckim i austriackim, konkludując, że przyjęta w tych systemach prawnych zaskarżalność postanowienia organu pomocniczego w ramach kontroli rozstrzygnięcia głównego okazuje się wystarczająca dla udzielenia jednostce niezbędnej ochrony, a przy okazji zwiększa pewność rozstrzygnięcia głównego, ponadto pozytywnie wpływa na czas procedowania organów.

W tej części pracy Autorka wskazuje również na problematyczną kwestię dotyczącą odpowiedzialności wewnątrz administracji za wadliwe rozstrzygnięcie podlegające uzgodnieniu, a także problematykę skutków prawnych wadliwego współdziałania dla rozstrzygnięć głównych. W prawie cywilnym brak bowiem podstawy prawnej dochodzenia odszkodowania od organu zajmującego stanowisko za wydanie przez niego wiążącego, niezgodnego z prawem aktu zajęcia stanowiska. Zdaniem Autorki wywodzenie takiej

podstawy odpowiedzialności z ogólnej regulacji deliktu organów władzy publicznej z art. 417 k.c. zdaje się nierealne ze względu na brzmienie przepisu. Tym bardziej niemożliwym jest zastosowanie normy z art. 417¹ k.c. odnoszącego się do ostatecznych decyzji administracyjnych, którą nie jest przecież akt zajęcia stanowiska. Autorka słusznie konkluduje, że luka ta powoduje, iż każdorazowo odpowiedzialność ponosi organ główny, który w postępowaniu jurysdykcyjnym nie posiada kompetencji, aby samodzielnie zakwestionować nawet rażąco niezgodne z prawem postanowienie organu pomocniczego, ani też aby zainicjować kontrolę instancyjną takiego aktu. Ponosi on zatem skutki finansowe działania podmiotu trzeciego, bez konstrukcji prawnej pozwalającej na jakikolwiek regres ze strony podmiotu naruszającego prawo. Godzi to w zasady sprawiedliwości także wewnątrz administracji publicznej.

W zakończeniu monografii Autorka podsumowuje kompleksowo, wynikające z całości przeprowadzonych rozważań argumenty, potwierdzające przyjęte przez nią na wstępie hipotezy/tezy. W konkluzjach zwraca ona uwagę na to, że pozornie mogłoby się wydawać, że potrzeba współdziałania może być postrzegana jako słabość organów rozstrzygających, nieposiadających własnych kompetencji specjalistycznych. Tymczasem współdziałanie organów administracji pozwala na lepsze rozważenie argumentów w danej sprawie, zmniejsza ryzyko popełnienia błędu w rozstrzygnięciu, a także umożliwia lepszą realizację zasady przekonywania względem działań organów władzy publicznej. Wypracowanie stanowiska w ramach większego grona podmiotów niesie za sobą wiele wartości.

Trudno też nie zgodzić się z Autorką, że prawo administracyjne służyć ma nie tylko administracji, ale przede wszystkim jednostce. Wydaje się zatem, że z punktu widzenia jednostki współdziałanie w ramach postępowania głównego jest mniej obciążające aniżeli samodzielne inicjowanie odrębnego postępowania przed wszczęciem postępowania w danej sprawie (tzw. postępowania zależnego). Zwrócenie się do organu współdziałającego o zajęcie stanowiska jest obowiązkiem organu załatwiającego sprawę, nie zaś strony postępowania, a art. 106 § 2 k.p.a. obliguje tenże organ także do poinformowania strony o tym fakcie. Stanowi to gwarancję zapewnienia stronie możliwości brania czynnego udziału na etapie postępowania toczącego się przed organem współdziałającym.

Przeprowadzone przez Habilitantkę badania dowodzą, że współdziałanie organów administracji publicznej w formie zajęcia stanowiska jest trwałym zjawiskiem w prawie administracyjnym i administracji publicznej. Autorka słusznie konkluduje, że bogactwo regulacji tej instytucji w prawie polskim, a także odstępstw od zasad wynikających z kodeksu

postępowania administracyjnego, zwłaszcza art. 106, ukazuje, że nie jest możliwe nakreślenie jednego trafnego modelu współdziałania. Różnie kształtuje się bowiem układ zależności występujących między współdziałającymi podmiotami, przedmiot podejmowanych przez nie aktów, cel zastosowania tego trybu postępowania. Chociaż organy współdziałające nie zyskują uprawnień decyzyjnych ani nie mogą przyjmować wiążących prawnie przepisów legislacji administracyjnej, to ich stanowiska, zwłaszcza gdy są stanowcze, odgrywają często kluczową rolę w danej procedurze. Prowadzą nierzadko do ujednoczenia rozstrzygnięć administracji publicznej w tożsamych sprawach. Z kolei niewiążące formy współdziałania sprowadzają się do dostarczenia merytorycznych argumentów właściwemu do wydania rozstrzygnięcia organowi w tych sprawach, które wymagają posłużenia się wiedzą specjalną bądź uwzględnienia rozmaitych wartości, których troska należy do obowiązków podmiotów współdziałających. Mogą przyczynić się do oszczędności kosztów związanych z brakiem konieczności przeprowadzania dowodów z opinii biegłych. Wzajemne relacje organu pomocniczego i rozstrzygającego stanowią rodzaj więzi pomiędzy tymi organami. Więzy takie wpływają pozytywnie na jakość administrowania, ponieważ zwiększają profesjonalizm w zakresie treści rozstrzygnięcia. Podejmowanie wspólnych działań przez kilka organów pozytywnie rzutuje na poczucie solidarności organów administracji, wzmacnia świadomość przynależności do struktury aparatu administracyjnego, a także buduje relacje między organami administracji, również na poziomie pracowników administracji, czyli w sferze wewnętrznej jej działania.

Niestety przeprowadzone przez Autorkę badania pokazały również, że poza tymi pozytywnymi aspektami funkcjonowania instytucji zajęcia stanowiska, wiele rodzących się na tym tle wątpliwości, które Autorka omawia w kolejnych rozdziałach recenzowanej monografii (do których nawiązywałam przy dokonywaniu szczegółowej oceny szczegółowej treści tego opracowania) powoduje, że w praktyce współdziałanie, pomimo zabiegów legislacyjnych ustawodawcy, nie zyskuje na atrakcyjności. Strony postępowań złożonych obawiają się bowiem nie tylko wydłużenia postępowań, problemów z dochodzeniem odszkodowania za niezgodne z prawem rozstrzygnięcie w przedmiocie zajęcia stanowiska, ale także o stabilność rozstrzygnięć głównych. Dlatego też, Habilitantka we wnioskach wskazuje, że pomimo nowelizacji k.p.a. dokonanej w roku 2017, ustanawiającej zasadę ogólną współdziałania oraz posiedzenia w celu współdziałania, w przedmiocie współdziałania niewiele się zmieniło. Wciąż zatem można mieć niedosyt związany z regulacją prawną współdziałania w prawie polskim. Wyraża ona jednak nadzieję, „że nowelizacja k.p.a. z 2017 r. stanowiła – jak sądzę – tylko pierwszy, niewolny jednak od ułomności krok, mający na celu

ustanowienie przepisów ogólnych poświęconych współdziałaniu organów administracji. Biorąc pod uwagę doświadczenia obce oraz niekwestionowane zalety współdziałanie, instytucja ta zapewne będzie się rozwijać. Pilne jest zatem wypełnienie luki zwłaszcza w zakresie ponoszenia odpowiedzialności odszkodowawczej za działanie organów współdziałających. Optymalne i efektywne jej wykorzystanie wymagałoby solidnej analizy dorobku zaawansowanych w korzystaniu ze współdziałania porządków prawnych, potrzeb i możliwości systemu krajowego oraz obrania określonego kierunku jej rozwoju. Tego rodzaju projektu trudno jednak doszukać się w chaotycznych, jak dotąd, poczynaniach krajowego ustawodawcy” (s. 351).

Strona formalno-redakcyjna

Strona formalno-redakcyjna recenzowanej monografii jest zgodna ze standardami prac naukowych. Autorka posługuje się poprawnym językiem specjalistycznym. Prowadzony wywód jest przemyślany i logiczny. Monografię czyta się przyjemnie, bez problemu odczytując intencje Autorki.

Źródła wykorzystane w pracy

Niebagatelnym elementem rozprawy naukowej jest jej strona warsztatowa. Dokonując z tego punktu widzenia oceny należy z aprobatą stwierdzić, że Habilitantka w recenzowanej monografii wykorzystowała ponad 300 pozycji literatury opublikowanych w większości w tradycyjnej postaci (niewielka część z nich opublikowana została w wersji elektronicznej). Część literatury jest obcojęzyczna, co zasługuje na szczególne podkreślenie. Powoływana literatura została wykorzystana w sposób prawidłowy. Z analizy tekstu głównego oraz przypisów wynika, że odwoływanie się do odpowiednich opracowań następowało tylko wówczas, gdy było to merytorycznie uzasadnione. Należy zatem stwierdzić, że dobór i sposób wykorzystania dorobku doktryny nie budzi zastrzeżeń i zasługuje na pozytywną ocenę.

Dokonując oceny materiału źródłowego należy również z uznaniem odnieść się do wykorzystanych w szerokim zakresie aktów prawnych (ok. 70 – w tym także w części umów międzynarodowych oraz prawa UE, ale także i aktów prawa krajowego) oraz prawie 200 orzeczeń sądów krajowych i innych państw europejskich.

Uwzględniając przedstawione powyżej uwagi należy stwierdzić, że dobór i sposób wykorzystania materiału źródłowego nie budzi zastrzeżeń i zasługuje na aprobatę.

.....

Z poczynionych powyżej uwag rysuje się pozytywny obraz recenzowanej monografii. Jest to opracowanie świadczące o pewnej dojrzałości naukowej Autorki, przejawiającej się przede wszystkim w umiejętności doboru źródeł, formułowaniu precyzyjnych, syntetycznych wniosków w oparciu o logiczną, dojrzałą argumentację. Świadczy to o posiadaniu przez Habilitantkę wiedzy i umiejętności badawczych wymaganych do uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

Zgodzić się zatem należy z opinią recenzentki wydawniczej tejże publikacji. Zdaniem bowiem prof. dr hab. Hanny Knysiak-Sudyki „Książka stanowi bardzo interesujące teoretycznie opracowanie problematyki zajęcia stanowiska jako formy współdziałania w procesie stanowienia i stosowania prawa, która ma również olbrzymie znaczenie praktyczne. Monografia zawiera wszechstronną i szczegółową analizę problematyki niezwykle istotnej także z punktu widzenia realizacji podstawowych zasad ogólnych postępowania, co znajduje silne przełożenie na kwestie realizacji uprawnień strony w postępowaniu administracyjnym”³.

Zatem, podsumowując część dotyczącą wskazanego przez Habilitantkę osiągnięcia naukowego, należy uznać, że publikacja ta stanowi oryginalną i naukowo doniosłą prezentację problemu zajęcia stanowiska jako formy współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa. Oznacza to tym samym, że monografia ta stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy.

3.2. Ocena monografii pt. *Administracyjne kary pieniężne. Studium z zakresu prawa administracyjnego materialnego i procesowego*

Wymagane ustawą minimum, w postaci monografii opublikowanej w szczególności w sposób, niewątpliwie Habilitantka spełnia, czego wyrazem jest poddana powyżej recenzji monografia „*Institucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa*”. Zatem aby w pełni zadośćuczynić przesłance z art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy konieczne jest jeszcze wykazanie co najmniej jednego osiągnięcia naukowego stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, przy czym ustawa nie narzuca jaką powinno ono przybrać formę – ważne aby spełniało przesłankę znacznego wkładu w rozwój danej dyscypliny. Habilitantka we wniosku wykazała jako drugie takie osiągnięcie naukowe kolejną monografię pt. *Administracyjne kary pieniężne. Studium z*

³ Z recenzji wydawniczej prof. dr hab. Hanny Knysiak-Sudyki, umieszczonej na okładce monografii *Institucja zajęcia stanowiska jako forma współdziałania w stanowieniu i stosowaniu prawa*.

zakresu prawa administracyjnego materialnego i procesowego (Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2017, wydanie I, ISBN: 9788323232667 wersja drukowana), recenzentami wydawniczymi byli: dr hab., Prof. UAM Bartosz Kołaczkowski, Prof. dr hab. Zofia Duniewska. Monografia ta doczekała się 14 cytowań i jest opracowaniem rozpoznawalnym wśród nauki i praktyki stosowania prawa administracyjnego.

Przy dokonywaniu jej oceny przez pryzmat art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy problematyczne jednak może okazać się to, że monografia ta stanowi zmodyfikowaną i zaktualizowaną wersję rozprawy doktorskiej Habilitantki, obronionej w dniu 11 kwietnia 2017 r. Otóż, co prawda zgodnie z treścią art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy mowa jest o osiągnięciach naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej znajdujących się w szerszym dorobku kandydata bez ograniczania go do poddoktorskiego, tak jak to miało miejsce pod rządami ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, operującej niejednoznacznie w jej przypadku terminem „osiągnięcia naukowe” (art. 16 ust. 2). Dlatego też w aktualnym stanie prawnym habilitant teoretycznie może wskazać jakiegokolwiek osiągnięcie z całego okresu swojej pracy naukowej, nawet to, które powstało przed obroną doktoratu. Ale to rodzi problem innego rodzaju, a mianowicie w jakim zakresie osiągnięciem, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, może być dorobek związany z przygotowaniem i opublikowaniem rozprawy doktorskiej? Otóż literalnie zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, jeżeli w ramach dorobku habilitanta (do którego wchodzi także jego dorobek jako osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora – w art. 186 ust. 3 ustawy *in principio* jest wprost mowa o dorobku w postępowaniu doktorskim) występuje przybierająca taką formę rozprawa doktorska, będąca znacznym wkładem w rozwój dyscypliny, nie ma zakazu powtórnego dokonywania jej oceny – tym razem na potrzeby postępowania habilitacyjnego. Zdaniem jednak H. Izdebskiego „Jedynie funkcjonalna wykładnia omawianych przepisów prowadzi do wniosku, że – nawet jeżeli nie taka była intencja ustawodawcy – powtórna ocena tego samego, choćby pod względem treści, osiągnięcia naukowego (albo artystycznego) w ramach kolejnych postępowań awansowych powinna być wykluczona”⁴. Z kolei K. Ślęzak opowiada się

⁴ H. Izdebski, *Komentarz do art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, wyd. II, Izdebski H., Zieliński J.M., Wolter Kluwer 2021, wersja elektroniczna <https://sip.lex.pl/#commentary/587785532/659595/izdebski-hubert-zielinski-jan-michal-prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-i-nauce-komentarz-wyd-ii?cm=URELATIONS> [dostęp: 1.12.2022]. Autor jednak podkreśla, że „Na ile przedstawione tu stanowisko zostanie przyjęte, okaże się dopiero w praktyce – a wobec tego za celowe

jednak za literalną wykładnią art. 219 ust. 1 ustawy uznając, iż w aktualnym stanie prawnym nie ma zakazu powtórnego dokonywania oceny rozprawy doktorskiej, „tym bardziej że wymaganiem stawianym rozprawie doktorskiej jest, zgodnie z art. 186 ust. 1 i 2 p.s.w.n., wyłącznie to, aby prezentowała ona ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej, a jej przedmiotem było oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne. W przypadkach, w których poziom naukowy rozprawy doktorskiej może zostać uznany za stanowiący znaczny wkład w rozwój danej dyscypliny naukowej, może on podlegać również ocenie w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego”⁵. Również zdaniem Rady Doskonałości Naukowej opublikowanym w Poradniku⁶ „nie ma przeszkód formalnych, by przedmiotowej ocenie poddać rozprawę doktorską (jeżeli została ona opublikowana), czy też dorobek powstały przed nadaniem stopnia doktora”⁷.

Chociaż osobiście uważam, że rozprawa doktorska jednak nie powinna podlegać po raz drugi ocenie w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego, to z uwagi na wskazanie RDN-u przyjmuję jako drugie osiągnięcie naukowe Habilitantki stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne monografia pt. *Administracyjne kary pieniężne. Studium z zakresu prawa administracyjnego materialnego i procesowego*. Pewnego rodzaju argumentem dodatkowo przemawiającym za takim stanowiskiem jest również i to, że skoro obrona doktoratu odbyła się w dniu 11 kwietnia 2017 roku to jego treść raczej nie mogła uwzględniać istotnych zmian kodeksu postępowania administracyjnego wprowadzonych ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r., polegających na dodaniu całego działu IVA regulującego administracyjne kary pieniężne. Natomiast wskazana przez Habilitantkę monografia obejmuje stan prawny z dnia 1 sierpnia 2017 r. i uwzględnia zmiany wprowadzone tą ustawą nowelizującą.

Podlegająca dodatkowej ocenie monografia pt. *Administracyjne kary pieniężne*.

można uznać doprecyzowanie przepisów o osiągnięciu habilitacyjnym przez wykluczenie z niego prac stanowiących podstawę nadania stopnia doktora”.

⁵ K. Ślęzak, *Komentarz do art. 219 ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce*, [w:] *Akademickie prawo zatrudnienia. Komentarz*, Baran K.W. (red.), Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2020, s. 392 i n.(wersja elektroniczna <https://sip.lex.pl/#/commentary/587808962/606402/baran-krzysztof-w-red-komentarz-do-wybranych-przepisow-ustawy-prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-i...?cm=URELATIONS> [dostęp: 1.12.2022]).

⁶ Rada Doskonałości Naukowej, *Poradnik „Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego”*, <https://www.rdn.gov.pl/dl/210/attachment/fe661d/Poradnik%20habilitacja.pdf>, s. 12 [dostęp: 1.12.2022].

⁷ Rada Doskonałości Naukowej, *Poradnik Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego* (<https://www.rdn.gov.pl/dl/210/attachment/fe661d/Poradnik%20habilitacja.pdf>, s. 12 [dostęp: 2.12.2022]).

Studium z zakresu prawa administracyjnego materialnego i procesowego, Poznań 2017, została wydana przez Wydawnictwo Naukowe UAM. Wydawnictwo to znajduje się w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe, aczkolwiek takiego wymagania nie stawia już ustawodawca w odniesieniu do pozostałych osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny.

Uwagi ogólne

Jeżeli przedstawiona monografia naukowa ma stanowić znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej, to – o czym już wspominałam – podstawowym punktem odniesienia powinien być stan badań naukowych przed przedstawieniem recenzowanego osiągnięcia oraz po nim. Zasadniczym zatem pytaniem, na które zatem należy odpowiedzieć, jest to, czy dane osiągnięcie sprawia, że stan nauki w danej dziedzinie uległ rozwojowi (powiększeniu) oraz czy ma on charakter istotny (znaczny)?

Co prawda problematyka administracyjnych kar pieniężnych była przedmiotem żywego zainteresowania doktryny prawa administracyjnego już w dwudziestolecie międzywojennym, za sprawą monografii M. Zimmermanna dotyczącej kwestii orzecznictwa administracyjno-karnego. Jednakże później przekazanie orzekania w sprawach o wykroczenia sądom powszechnym spowodowało pomijanie problematyki kar pieniężnych wymierzanych przez administrację w podręcznikach i monografiach z zakresu prawa administracyjnego. Jak wskazuje Habilitantka, w roku 2003 Z. Leoński w swoim artykule pt. *O istocie tzw. kar administracyjnych* sygnalizował potrzebę prowadzenia gruntownych badań nad tą instytucją z uwagi na doniosłość tego tematu, a nadto z uwagi na brak kompleksowych jego opracowań. Od tego czasu największy wkład w opracowanie problematyki finansowych sankcji administracyjnych wniosła Dobrosława Szumiło-Kulczycka za sprawą monografii *Prawo administracyjno-karne* (2004) oraz Mirosław Wincenciak w kompleksowej monografii *Sankcje w prawie administracyjnym i procedura ich wymierzania* (2008).

Zmieniające się często przepisy prawne, a także koncepcje co do modelu administracyjnych kar pieniężnych powodują jednak, że pomimo ukazania się na rynku wydawniczym tych dwóch monografii jest to temat wciąż aktualny i wymagający wnikliwej refleksji. Dodatkowo w roku 2017 pojawiła się pilna potrzeba omówienia nowej ogólnej regulacji dotyczącej administracyjnych kar pieniężnych, zawartej w dziale IVA k.p.a. ze względu na problemy interpretacyjne, zwłaszcza w zakresie obowiązywania kodeksowych

zasad nakładania i wymierzania administracyjnych kar pieniężnych oraz udzielania ulg w ich wykonaniu.

Podlegająca ocenie monografia Habilitantki wydana została w 2017 r. – w roku (o czym już wspominałam) wprowadzenia przez ustawodawcę zasadniczych zmian w kodeksie postępowania administracyjnego, które rzecz jasna zostały w niej uwzględnione. Już chociażby z tego względu stan nauki w tym zakresie uległ powiększeniu.

Ocena szczegółowa

Celem monografii było przedstawienie rozwoju stosowania kar przez administrację publiczną, aż do wykształcenia się obecnego modelu administracyjnych kar pieniężnych, zdefiniowanie tej instytucji prawnej, rozgraniczenie ich od innych finansowych środków stanowiących na gruncie prawa administracyjnego, jak i prawa karnego, a także scharakteryzowanie zasad ich stanowienia i stosowania.

W monografii Habilitantka sprawdziła i potwierdziła 5 postawionych na wstępie hipotez badawczych. Przeprowadzone badania stanowiły podstawę do sformułowania także licznych wniosków końcowych.

Założony cel pracy i postawione hipotezy badawcze determinowały wybór metod badawczych. W monografii zaprezentowano cztery takie metody:

- 1) dogmatyczno-prawną,
- 2) teoretyczno-prawną,
- 3) historyczno-prawną,
- 4) a także w ograniczonym zakresie porównawczo-prawną.

Struktura i objętość

Recenzowana monografia składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów podzielonych następnie na podrzędne jednostki redakcyjne oraz zakończenia. W przeciwieństwie do pierwszej, recenzowanej w tym postępowaniu monografii, w każdym z rozdziałów Autorka zamyka swoje rozważania podsumowaniem, pozwalającym na sformułowanie końcowych wniosków, dokonanie ocen oraz uwypuklenie spostrzeżeń – co zasługuje na podkreślenie.

Ponadto praca została opatrzona wykazami literatury, aktów prawnych i orzecznictwa. Wymienione elementy struktury świadczą o klasycznym podejściu Autorki do konstrukcji rozprawy, co zasługuje na aprobatę. Walorem pracy jest również przejrzysta struktura poszczególnych rozdziałów.

Cała praca wraz z wszelkimi wykazami liczy 412 stron. Biorąc pod uwagę przedmiot rozważań oraz treść pracy, należy uznać, że we wskazanej objętości udało się Autorce przedstawić i poddać analizie obrane za przedmiot rozprawy problemy.

Przygotowując tę monografię Autorka wykorzystwała szeroki zakres źródeł, w tym ok. 300 pozycji literatury, ok. 700 aktów prawnych, ok. 200 orzeczeń oraz liczne inne źródła. Dobór i sposób wykorzystania materiału źródłowego nie budzi zastrzeżeń i zasługuje na aprobatę.

Strona formalno-redakcyjna

Strona formalno-redakcyjna recenzowanej monografii jest zgodna ze standardami prac naukowych. Autorka posługuje się poprawnym językiem. Prowadzony wywód jest przemyślany i logiczny.

.....

Z poczynionych powyżej uwag rysuje się pozytywny obraz tej recenzowanej monografii, świadczący o intuicji badawczej Habilitantki. Również i w tym przypadku należy się zgodzić ze słowami prof. dr hab. Zofii Duniewskiej (recenzentki wydawniczej), zdaniem której: „Wybór tematu monografii zasługuje na wysoką ocenę. Obejmuje ona aktualne zagadnienia, istotne teoretycznie i prawnie, o dużej doniosłości praktycznej dla administracji publicznej, ale przede wszystkim dla podmiotów objętych jej działaniem. Problematyka administracyjnych kar pieniężnych współcześnie nabiera szczególnej wagi w związku z rozrastającymi się przepisami prawa przewidującymi wielopostaciowe sankcje zaliczane do administracyjnych kar pieniężnych. Specyfika tych nierzadko bardzo dotkliwych kar sprawia, że kwestie ich ustanowienia i stosowania są bezsprzecznie ważne i godne pogłębionych badań. Autorka monografii podjęła się trudnego i ambitnie zakreślonego zadania. [...] Dobór, ujęcie i sposób prezentacji zagadnień sprawiają, że praca ma charakter nowatorski. W opracowaniu monograficznym zawarto interesujące, dojrzałe i inspirujące rozważania. Ich przedstawieniu sprzyja starannie dobrana sekwencja wątków badawczych”⁸.

Oznacza to tym samym, że recenzowana powyżej monografia jest drugim osiągnięciem naukowych Habilitantki stanowiącym znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne.

⁸ Z recenzji prof. dr hab. Zofii Duniewskiej zamieszczonej na okładce recenzowanej monografii.

3.3. Ocena rozdziału pt. *Postępowania administracyjne w sprawie nakładania administracyjnych kar pieniężnych*, [w:] *System Prawa Administracyjnego Procesowego. Tom IV. Postępowania autonomiczne i szczególne, Postępowania niejurysdykcyjne*, (red.) A. Matan

Habilitantka we wniosku wskazała, że poza dwoma monografiami, których recenzji dokonałam powyżej, jest także autorką rozdziału pt. *Postępowania administracyjne w sprawie nakładania administracyjnych kar pieniężnych*, zamieszczonego w monografii wieloautorskiej pt. *System Prawa Administracyjnego Procesowego. Tom IV. Postępowania autonomiczne i szczególne, Postępowania niejurysdykcyjne*, (red.) A. Matan, Warszawa 2021, (s. 773-823, ISBN: 978-83-8223-604-0).

Również i to opracowanie należy ocenić pozytywnie. Jest ono zdecydowanie węższe od dwóch wcześniej recenzowanych monografii, stanowi jednak pewne dopełnienie drugiej z nich. Obejmuje ono bowiem problematykę administracyjnych kar pieniężnych uregulowanych w dziale IVA k.p.a. na tle odrębności jakie regulacje te wprowadzają w stosunku do regulacji ogólnego postępowania. Dlatego też, zwłaszcza w połączeniu ze wspomnianą monografią można je uznać za kolejne osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne.

4. Ocena aktywności naukowej Pani dr Lucyny Staniszewskiej

Uwagi ogólne

Tak jak wspominałam na wstępie rolą recenzenta jest, w myśl art. 221 ust. 8 ustawy, jedynie wypowiedzenie się w materii czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy. Skoro jednak warunkiem koniecznym do nadania stopnia doktora habilitowanego jest także, zgodnie art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy, wykazywanie się przez habilitanta istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, to przyjmując za Radą Doskonałości Naukowej oraz czyniąc zadość postanowieniom zwartej w niniejszym postępowaniu umowy, czuję się zobowiązana wypowiedzieć się w niniejszej recenzji również na temat spełnienia przez Habilitantkę także i tej przesłanki.

Ustalając normatywną treść „istotnej aktywności naukowej” wskazać należy, że wyrażeniu temu można nadać znaczenie wynikające przede wszystkim z językowego znaczenia użytych w nim słów. W szczególności chodzi o przesądzenie, kiedy można mówić

o aktywności istotnej. Zgodnie ze słownikiem języka polskiego „istotny” oznacza duży, znaczny, przy czym chodzi nie tylko o aspekt ilościowy, ale przede wszystkim jakościowy. Dodatkowo na względzie należy mieć również i to, że w myśl art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy aktywność ta realizowana musi być w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Nie wiadomo jednak czy owa aktywność ma być istotna w każdym z tych podmiotów, czy sumarycznie ma być ona istotna, przy czym jej ciężar nie musi rozkładać się równo na każdą z tych jednostek z osobna. Dlatego też przyjmuję z korzyścią dla Ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, że wystarczającym będzie aby łącznie aktywność ta spełniała przesłankę istotności.

Ponadto zauważyć jeszcze należy, że ustawodawca w treści art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy nie określił czasu dla tej aktywności naukowej. Oznacza to – zwłaszcza w kontekście brzmienia art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, w którym w obecnym stanie prawnym zrezygnowano z zawężania czasu z jakiego uwzględniać należy osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej (w przeciwieństwie do dawnego brzmienia art. 16 ust. 1 *in principio* ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, gdzie mowa była wyraźnie o osiągnięciach naukowych uzyskanych po otrzymaniu stopnia doktora), że dokonując oceny aktywności naukowej należy uwzględnić całą aktywność naukową Habilitantki.

4.1. Ocena pozostałego dorobku publikacyjnego

Wnioskodawczyni w pkt. 1-4 części II załącznika nr 4, wskazała łącznie 58 opracowań naukowych. Stanowią one tzw. pozostały dorobek publikacyjny Habilitantki. Powstaje jednak pytanie: czy w świetle obowiązujących przepisów należy je w ogóle poddać ocenie, a jeżeli tak to przez pryzmat jakich kryteriów dokonać tej oceny. Zdaniem H. Izdebskiego⁹ skoro w aktualnym stanie prawnym, zgodnie z treścią art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy warunkiem nadania stopnia doktora habilitowanego jest posiadanie w dorobku osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografii naukowej..., 1 cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych.... lub 1 zrealizowanego oryginalnego osiągnięcia projektowego...., to znaczy to, że osiągnięcia te stanowią jedynie część całego (a nie tylko – tak jak to miało miejsce dotychczas –

⁹ H. Izdebski, *Komentarz do art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, teza 2 i 5, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, H. Izdebski, J.M. Zieliński, Warszawa 2019, wersja elektroniczna, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587785532/582972/izdebski-hubert-zielinski-jan-michal-prawo-o-szkolnictwie-wyzszym-i-nauce-komentarz?cm=URELATIONS> [dostęp: 02.12.2022].

podoktorskiego) dorobku Habilitanta. Dlatego też, zdaniem tego autora, pozostała część dorobku, nie musi być przedstawiana we wniosku habilitacyjnym, co znajduje potwierdzenie w art. 220 ust. 2 pkt 2 ustawy. Zgodnie bowiem z treścią tego przepisu we wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego zamieścić należy jedynie wykaz osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy, a nie całego dorobku naukowego, tak jak to miało miejsce w uprzednio obowiązującym stanie prawnym, w myśl obowiązujących wówczas przepisów wykonawczych, które nakazywały przedstawić wykaz całego dorobku – ale podoktorskiego.

W kontekście powyższego poglądu, sformułowanego na podstawie treści art. 220 ust. 2 pkt 2 ustawy nie wydaje się jednak, żeby rzeczywiście w ogóle nie uwzględniać w postępowaniu habilitacyjnym pozostałego dorobku naukowego (publikacyjnego) Habilitantki jeżeli go wykazała. Dlatego też należy na niego spojrzeć przez pryzmat całego art. 219 ust. 1 ustawy, a nie tylko pkt. 2. Jak słusznie zauważył K. Ślebzak¹⁰, „trzeba stwierdzić, że prawodawca nie określa, w jakiej relacji pozostaje przesłanka posiadania osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład w rozwój danej dziedziny nauki [o której, w aktualnym stanie prawnym, mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy – przyp. M.G.], do wykazywania się istotną aktywnością naukową [o której, w aktualnym stanie prawnym, mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy – przyp. M.G.]. Wydaje się, że trudno >>posiadać osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład w rozwój danej dyscypliny<< bez istotnej działalności naukowej. Innymi słowy, istotna aktywność naukowa jest środkiem do >>posiadania<< osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład w rozwój danej dziedziny nauki. Niemniej, biorąc pod uwagę, że racjonalny prawodawca nie powtarza pojęć czy sformułowań zbędnych, należałoby przyjąć, iż istotna aktywność naukowa musi >>występować<< niejako obok osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład w rozwój danej dziedziny nauki”. W pełni opowiadając się za taką interpretacją przyjąć należy, że inne osiągnięcia naukowe, o których nie ma mowy w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy, w tym tzw. pozostały dorobek naukowy, który nie zalicza się do osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, jest efektem (wynikiem, pokłosiem) aktywności naukowej prowadzonej niejako obok osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy. A to oznacza, że należy ocenić go w kategoriach szerokokorozumianej aktywności naukowej Habilitantki, o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy, stanowiącej trzecią przesłankę warunkującą nadanie stopnia doktora habilitowanego.

¹⁰ K. Ślebzak, *Jednotematyczny cykl publikacji jako przesłanka nadawania stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych*, „Państwo i Prawo” 2013, nr 7, s. 37-38

Po dokonaniu powyższych wyjaśnień i przyjęciu wskazanych założeń przejść mogę do oceny pozostałego dorobku publikacyjnego Habilitantki. Jak już wspominałam na tzw. pozostały dorobek publikacyjny Habilitantki składa się, łącznie 58 opracowań z czego 47 ukazało się już drukiem, a pozostałe 11 znajduje się w procesie wydawniczym. Habilitantka jest bowiem:

1) autorką:

- 31 rozdziałów w monografiach zbiorowych (6 przed doktoratem, 25 po uzyskaniu stopnia doktora, z czego 8 jest w druku); 2 z nich zostały przygotowane w j. angielskim i 1 w j. niemieckim, co niewątpliwie przyczynia się do umiędzynarodowienia wyników badań Habilitantki;

- 23 artykułów naukowych (9 przed doktoratem i 14 po uzyskaniu stopnia doktora, z czego 1 jest w druku),

2) współredaktorką:

- 4 monografii z czego 2 są w druku.

Jak widać część z tych publikacji powstała przed doktoratem, a część – ta większa (bo 43 pozycje, z czego 11 jest w druku) po uzyskaniu stopnia doktora. Uwzględniając jednak to, że Habilitantka uzyskała stopień doktora nieco ponad 5 lat temu to i tak sam dorobek podoktorski jest znaczny.

W części są to opracowania współautorskie, czy współredagowane. Wnioskodawczyni przedłożyła jednak w dokumentacji stosowne oświadczenia współautorów.

Docenić należy i to, że większość monografii wieloautorskich, w których zamieszczone są opracowane przez Habilitantkę rozdziały ukazała się nakładem najbardziej uznanych wydawnictw prawniczych, znajdujących się na tzw. ministerialnej liście wydawnictw punktowanych. Również większość artykułów autorstwa dr Lucyny Staniszewskiej opublikowana została w czasopismach znajdujących się na obecnie obowiązującej tzw. liście ministerialnej czasopism punktowanych, przy czym czasopisma te przypisane są do dyscypliny nauki prawne, co w aktualnym stanie prawnym ma istotne znaczenie. Jednakże nie sposób dokonywać oceny dorobku Habilitantki powstałego do roku 2019 przez pryzmat list ministerialnych z 2019 r. Nie umniejsza to jednak wartości pozostałych opracowań. Dokonując bowiem oceny dorobku publikacyjnego Habilitantki nie należy kierować się tylko liczbą punktów przypisanych do danego czasopisma, w którym opublikowany zastał dany tekst, lecz zawsze należy dokonać oceny merytorycznej tego tekstu, nie zakładając *apriori*, jego naukowego charakteru. Zwracano na to szczególną uwagę

przy ostatniej reformie szkolnictwa wyższego, że nie ważne jest publikowanie w ogóle (nie o same bowiem punkty chodzi), ale istotne jest publikowanie wartościowych merytorycznie opracowań na łamach tych czasopism, które liczą się w świecie nauki w danej w dyscyplinie, w której kandydat ubiega się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, co powinno w postępowaniu habilitacyjnym podlegać odrębnej ocenie. Jak słusznie bowiem wskazano – w uzasadnieniu projektu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – nie należy bowiem przenosić parametrów ewaluacji instytucjonalnej na poziom indywidualny w ramach postępowań awansowych, bowiem prowadzi to do niepożądanych zjawisk, takich jak tzw. punktoza.

Swoje badania, pokłosiem których są wspomniane powyżej publikacje, habilitantka ogniskowała wokół kilku głównych nurtów dotyczących:

- 1) prawnego zabezpieczenia wykonania obowiązków publicznoprawnych, zwłaszcza za pomocą sankcji administracyjnych,
- 2) prawnych form działania administracji,
- 3) aspektów procesu inwestycyjno-budowlanego,
- 4) problematyki odpowiedzialności administracji i w administracji, a także odpowiedzialności funkcjonariuszy administracji publicznej,
- 5) problematyki wykonywania wolnych zawodów i odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz zadań samorządu zawodowego,
- 6) prawa samorządu terytorialnego.

Habilitantka we wniosku wskazała jeszcze jeden nurt, a mianowicie badań nad prawem materialnym, do którego zaliczyła 3 opracowania, każde o innej tematyce. Jej nurt badań nad prawem materialnym jest jednak szerszy, ponieważ część opracowań zaliczonych do niektórych wcześniej wskazanych nurtów pogrupowanych wedle kryterium przedmiotowego, również odnosi się do zagadnień prawa materialnego. Niestety zastosowanie przy dokonywaniu podziału różnych kryteriów (raz przedmiotowego, raz charakteru norm prawnych) powoduje, że powstałe zbiory nie są rozłączne. Habilitantka z pewnością wyodrębniła również i ten nurt, by objąć wspólną klamrą trzy tematycznie różne opracowania, które nie wpisują się w pozostałe nurty wyodrębnione przy pomocy kryterium przedmiotowego.

4.2. Ocena pozostałej części aktywności naukowej Habilitantki

Udział czynny w konferencjach naukowych

W treści załącznika nr 4 (s. 7-10) Habilitantka wskazała łącznie 28 (w tym 4 przed uzyskaniem stopnia doktora) wystąpień na krajowych lub międzynarodowych (w tym również zagranicznych) konferencjach naukowych, z tego 1. w j. niemieckim i 1. w j. angielskim. Jest to imponująca ilość, zwłaszcza, gdy uwzględnimy wpływ zaledwie 5 lat od uzyskania przez habilitantkę stopnia doktora.

Z otrzymanej dokumentacji wynika jednak, że przed jej skierowaniem do mnie w celu sporządzenia recenzji, aczkolwiek już po złożeniu wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, Habilitantka wygłosiła jeszcze jeden referat podczas Zjazdu Katedr Prawa i Postępowania Administracyjnego, który odbył się w Poznaniu w dniach 17-20 września 2022 r.

Nagrody

Habilitantka otrzymała:

- 1) w roku akademickim 2019/2020 nagrodę Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu w zakresie osiągnięć organizacyjnych,
- 2) w roku 2019 nagrodę Dziekana za organizację Zjazdu Absolwentów Wydziału Prawa i Administracji.

Obydwie otrzymane nagrody rzecz jasna należy ocenić pozytywnie. Są to nagrody indywidualne, co świadczy o ewidentnych indywidualnych zasługach Habilitantki.

Udział w projektach badawczych

Jeżeli chodzi o udział Habilitantki w projektach badawczych (naukowych), to również i na tym polu wyróżnia się ona istotną aktywnością. Otóż była ona członkiem dwóch zespołów badawczych oraz uczestniczyła w dalszych dwóch projektach badawczych. Efektem tych pracy były artykuły autorstwa Habilitantki oraz redakcje monografii stanowiących pokłosie całości badań.

Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach

Habilitantka jest członkiem Stowarzyszenia Edukacji Administracji Publicznej z siedzibą w Gdańsku.

Istotna aktywnością naukową realizowana w innej niż Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu uczelni, w szczególności zagranicznej

Poza Uniwersytetem im. A. Mickiewicza w Poznaniu Habilitantka prowadziła istotne badania naukowe w kilku uniwersytetach zagranicznych.

W roku 2018 (17-27 września) odbyła staż naukowy na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Oxfordzie. Przedmiotem badań podczas stażu było współdziałanie w stanowieniu prawa, a także legislacja administracyjna. Efektem tego pobytu było wystąpienie na Łódzkich Spotkaniach Prawniczych z referatem (wraz z dr Marią Jędrzejczak) pt. *Standardy legislacji administracyjnej w Polsce i w Wielkiej Brytanii — elementy prawnoporównawcze* oraz publikacje: *Zasada współdziałania organów administracji publicznej jako wzorzec działania administracji*, [w:] monografii pt. *Wzorce i zasady działania współczesnej administracji publicznej*, Wolters Kluwer Polska 2020, red. B. Jaworska-Dębska, P. Kledzik, J. Sługocki, a także artykuł pt. *Zasady prawidłowej legislacji w stanowieniu prawa przez administrację w Polsce, Wielkiej Brytanii i Związku Australijskim*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie” 2019, vol. 20, nr 3 cz.3, s. 1 19-128.

Kolejnym ośrodkiem naukowym, na którym Habilitantka w roku 2019 (9-16 listopada) odbyła staż naukowy był Uniwersytet w Linzu i w Salzburgu. Badania jakie wówczas prowadziła dotyczyły współdziałania w prawie austriackim. Współpracowała tam z Instytutem Prawa Administracyjnego i Teorii Administracyjnej Wydziału Prawa Uniwersytet im. J. Keplera w Linzu. Przeprowadziła także kwerendę biblioteczną na obu wydziałach prawa tj. na Wydziale Prawa Uniwersytetu im. J. Keplera w Linzu oraz na Wydziale Prawa i Ekonomii Faculty of— Paris-Lodron-University Salzburg. Efektem pobytu na Uniwersytecie w Linzu i Salzburgu jest publikacja pt. *Materialne współdziałanie organów administracji publicznej na przykładach wybranych państw (Polska i Austria)*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2021, nr 4, s. 70-83.

Ponadto, Habilitantka współpracuje z ośrodkiem naukowym w Poczdamie, Katedrą Europejskiego i Niemieckiego Konstytucyjnego, Administracyjnego, Socjalnego i Publicznego Prawa Gospodarczego oraz Instytutem Prawa Komunalnego (Kommunalwissenschaftliches Institut), który to Instytut jest jednostką organizacyjną tego

Uniwersytetu. Współpraca ta zaowocowała zorganizowaniem dwóch międzynarodowych konferencji. Pierwsza z nich odbyła się w Poznaniu na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w czerwcu w 2017 r. pt. *Republicyzacja zadań publicznych*. Pokłosiem tej konferencji stały się dwa tomy: jeden został wydany w Niemczech, przez Komunalny Instytut Naukowy przy Wydziale Praw Uniwersytetu w Poczdamie, pt: *Privatisierung und Republikalisierung*, Poczdam 2017 r. Drugi w roku 2018 r. ukazał się w wersji polskojęzycznej monografii pt, *Republicyzacja zadań publicznych*. Z kolei konferencja pt. *Verwaltungsmodernisierung: E-digitalisierung Und Partizipation* odbyła się w dniach 5-6 grudnia 2019 r. w Poczdamie. Efektem tej współpracy są publikacje Wnioskodawczyni: pt. *Publizisierung oder Privatisierung öffentlicher Aufgaben am Beispiel der Flughäfen* (we współautorstwie z S. Pawłowskim, M. Jędrzejczak), *Publizisierung öffentlicher Aufgaben*, H. Bauer, M. Szewczyk, B. Popowska, M. Meier, A. Fuks (red.) Poczdam 2018 r. ISBN 978-386956-417-3 oraz *Bürgerliche Beschlussinitiative [w:] Verwaltungsmodernisierung: Digitalisierung und Partizipation* H. Bauer, M. Szewczyk, B. Popowska, W. Abromeit (red.), Poczdam 2020 r.

Z kolei w ramach prowadzonych wspólnie z Uniwersytetem im. A. Mickiewicza w Poznaniu studiów na kierunku Polsko-Niemieckie Studia Prawnicze współpracuje ona także z Uniwersytetem Europejskim Viadrina we Frankfurcie nad Odrą.

Dodatkowo Habilitantka podniosła, że wraz z Zakładem Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji UAM współpracuje także z ośrodkiem naukowym w Łodzi, Wydział Prawa i Administracji Zakład Prawa Administracyjnego Porównawczego w ramach cyklicznych spotkań seminaryjnych. Podczas jednego z nich zaprezentował koncepcję swojej pracy badawczej, nt. *Współdziałania organów administracji publicznej* (2020).

Do dokumentacji Wnioskodawczyni przedłożyła stosowane dokumenty potwierdzające wskazane powyżej informacje. Dodatkowo dołączyła także certyfikaty z których wynika, że po złożeniu wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Habilitantka a przed skierowaniem do mnie dokumentacji w celu sporządzenia recenzji, odbyła w dniach 1-15 września 2022 r. jeszcze jeden staż na Georgian American University w Tbilisi.

Członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Habilitantka nie pełniła żadnej funkcji w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism, jednakże pełniła funkcję recenzenta w takich czasopismach naukowych jak:

- 1) „Medyczna Wokanda”,
- 2) „Acta Iuridica Resoviensia”

Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym

Habilitantka do współpracy z sektorem gospodarczym zaliczyła liczne przejawy swojej działalności, w tym:

- prowadzenie szkoleń dla członków Wielkopolskiej Izby Lekarskiej,
- prowadzenie serii szkoleń dla przedsiębiorców,
- prowadzenie licznych szkoleń zawodowych, w tym dla adwokatów, aplikantów adwokackich,
- udział w wielu webinarium,
- konsultacje dotyczące zmian legislacyjnych,
- liczne kontakty z innymi ośrodkami naukowymi, w ramach których prowadziła wykłady gościnne oraz uczestniczyła w organizowanych przez nie seminariach, przedstawiając własne prezentacje,
- kilkadziesiąt (ok. 40) wypowiedzi eksperckie zamieszczonych w prasie oraz na stronach internetowych.

W ten obszar działalności Habilitantki wpisuje się również pełnienie przez nią funkcji orzeczniczej jako członek Wojewódzkiej Komisji do Spraw Orzekania o Zdarzeniach Medycznych w Poznaniu. Jej specjalizacja w zakresie prawa medycznego została doceniona rekomendacją Dziennika Rzeczpospolita w Rankingu Kancelarii 2020, za co otrzymała wyróżnienie prawnika w kategorii prawo farmaceutyczne i medyczne.

Ekspertyzy lub inne opracowania wykonane na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców

Habilitantka wskazała, że jest autorem licznych ekspertyz wykonanych na zamówienie instytucji publicznych, a także przedsiębiorców, sporządzonych w związku z prowadzoną przez nią działalnością adwokacką. We wniosku podała przykłady kilku takich ekspertyz. Tematyka ich świadczy o znawstwie bardzo szerokiego zakresu zagadnień.

Osiągnięcia dydaktyczne

Jeżeli chodzi o aktywność dydaktyczną Habilitantki to przez 10 lat pracy w podstawowym miejscu zatrudnienia, którym jest Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, prowadziła i nadal prowadzi zajęcia na

kierunkach: prawo, administracja, a także na kierunku europeistyka (obecnie zastąpionym kierunkiem prawo europejskie). Niezależnie od prowadzenia zajęć obowiązkowych dla studentów tj. prawo administracyjne materialne czy ustrojowe, na przestrzeni minionych lat opracowała programy dla kilku zajęć fakultatywnych, takich jak *Współdziałanie organów administracji publicznej*, *Administracyjne kary pieniężne*, *Organizacje pozarządowe*, *Konsensualne formy działania administracji*. Ponadto, Habilitantka prowadzi zajęcia na kierunku prawo prowadzonym wspólnie przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytet Europejskie Viadrina we Frankfurcie nad Odrą.

Pełni ona także funkcję rzecznika dyscyplinarnego ds. studentów oraz opiekuna praktyk studenckich na kierunku Administracja w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym.

Niestety z przedłożonych dokumentów nie wynika, czy Wnioskodawczymi pełniła kiedykolwiek rolę promotora prac licencjackich lub magisterskich, a szkoda. Podała natomiast, że sprawowała funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim Pana dra Piotra Szulca, którego promotorem był Pan prof. dr hab. Marek Szewczyk. Doktorat został obroniony w 2021 r. Zapewne gdyby pod jej opieką naukową powstały prace dyplomowe, też by zamieściła stosowną informację o tym we wniosku. Dlatego domniemywać można, że skoro tego nie zrobiła, to jednak Habilitantka nie wykazywała się aktywnością na tym polu – jeżeli rzeczywiście tak było to jest to niewątpliwie pewnego rodzaju brak w zakresie jej aktywności naukowej.

Osiągnięcia organizacyjne

Habilitantka zajmuje się organizacją konferencji naukowych przygotowywanych przez Zakład Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji Wydziału Prawa i Administracji (JAM, współorganizowała konferencję naukową pt. *Dyskrecjonalność w prawie administracyjnym* dnia 2 kwietnia 2014 roku; a także pt. *Republicyzacja zadań publicznych* dnia 9 czerwca 2017 r.). Łącznie brała udział merytoryczny w 7 komitetach organizacyjnych konferencji naukowych. Była również współorganizatorem jubileuszu naukowego Pana Prof. UAM dr hab. Zbigniewa Janku.

Osiągnięcia popularyzujące naukę

W ramach aktywności popularyzującej naukę Habilitantka przygotowała liczne sprawozdania z konferencji naukowych. Ponadto redaguje ona sporą ilość artykułów popularnonaukowych.

Wnioski końcowe

Podsumowując całość rozważań zamieszczonych w punkcie 3 niniejszej recenzji (obejmującym ppkt 3.1., 3.2. i 3.3.) stwierdzić należy, że w dorobku dr Lucyny Staniszewskiej znajdują się osiągnięcia naukowe (w liczbie mnogiej) stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne, w tym co najmniej 1 monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a ustawy, w związku z czym Habilitantka spełnia warunek konieczny do nadania jej stopnia doktora habilitowanego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Szczegółowa zaś analiza pozostałego dorobku publikacyjnego, podejmowanych działań i aktywności na różnych polach (naukowym, dydaktycznym, organizacyjnym), prowadzi do wniosku – pomimo pewnych, podniesionych powyżej zastrzeżeń, że Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy.

Mając powyższe na uwadze, w moim przekonaniu zachodzą podstawy do nadania dr Lucynie Staniszewskiej stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych, ponieważ spełnione zostały wszystkie ku temu przesłanki ustawowe, o których mowa w art. 219 ustawy. Dlatego też wnioskuję o dopuszczenie dr Lucyny Staniszewskiej do dalszych etapów w ramach postępowania habilitacyjnego.

dr hab. Magdalena Gurdek, prof. WSH